

26

ROMAN

66

ROBERTO BOLAÑO

Çeviri: ZEYNEP HEYZEN ATEŞ

♥ can
modern

ROBERTO BOLAÑO

2666

Can Modern

2666, Roberto Bolaño

İspanyolca aslından çeviren: Zeynep Heyzen Ateş

2666

İlk baskı: Editorial Anagrama, Barcelona, 2004

Bu çeviriye kaynak alınan baskı: Editorial Anagrama, Barcelona, 2009

© 2004, Herederos de Roberto Bolaño

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz

1. baskı: Pegasus Yayınları, 2012

Can Yayınları'nda 1. baskı: Mart 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Emrah İmre

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Başak Nur Vanlıoğlu

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-4908-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750749087

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ROBERTO BOLAÑO

2666

ROMAN

İspanyolca aslından çeviren

Zeynep Heyzen Ateş

♥can

Roberto Bolaño'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Lümpen Roman, 2016

Katil Orospular, 2017

Mösyö Pain, 2017

Tılsım, 2017

Uzak Yıldız, 2017

Vahşi Hafiyeler, 2019

Gerçek Bir Polisin Çilesi, 2020

ROBERTO BOLAÑO, 1953'te Şili'de doğdu. Çocukluğunu Şili'de, ilkençliğini Meksika'da geçiren Roberto Bolaño yirmili yaşlarda Avrupa'ya giderek Katalonya'ya yerleşti. Geçimini beçilik, mevsimlik işçilik, bulaşıkçılık gibi işlerden sağlarken bir yandan da şiirler ve romanlar kaleme aldı. İlk çocuğunun dünyaya gelmesinin ardından gelirini artırmak amacıyla düzyazıya ağırlık vermeye başladı. *Vahşi Hafiyeler* (1998) romanıyla Rómulo Gallegos ve Herralde ödülleri başta olmak üzere birçok ödül kazanmasıyla Latin Amerika edebiyatının Boom kuşağından beri en önemli romancısı olarak gösterildi, eserleri birçok dile çevrildi. 2003'te 50 yaşında Barcelona'da öldü.

ZEYNEP HEYZEN ATEŞ, 1980 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi mezunu. İstanbul Üniversitesi Dramaturji lisans öğreniminin ardından Lodz Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Roberto Bolaño çevirilerinin yanı sıra Neil Gaiman, J.K. Rowling, Stephen King, Toni Morrison gibi ünlü yazarların eserlerini dilimize kazandırdı.

Alexandra Bolaño ve Lautaro Bolaño'ya

“Can sıkıntısı çölünde bir dehşet vahası.”

Charles Baudelaire

İÇİNDEKİLER

Yazarın Vârislerinden Not	15
Eleştirmenlerle İlgili Bölüm	17
Amalfitano'yla İlgili Bölüm	235
Fate'le İlgili Bölüm	331
Suçlarla İlgili Bölüm	491
Archimboldi'yle İlgili Bölüm	851
Birinci Baskı İçin Not - Ignacio Echevarría	1187

Yazarın Vârislerinden Not

Ölümünün yakın olduğunu fark eden Roberto, 2666'nın, romanın beş bölümüne tekabül eden beş ayrı roman olarak basılması talimatını vermiş ve hangi sırayla, ne kadar süre arayla (her biri arasında bir yıl olacaktı) basılacağı ve yayıncıyla anlaşılacak ücrete dair ayrıntıları da kesin bir şekilde ifade etmişti. Roberto, ölümünden günler önce Jorge Herralde'ye aktardığı bu kararlar çocuklarının geleceğini güvenceye almaya çalışıyordu.

Ölümünün ardından, eserini ve Ignacio Echevarría'nın (Roberto'nun edebî vasisi ilan ettiği dostu) notlarını okuyup inceledikten sonra, yararlı ve araçsal olmayan bir başka noktayı, eserin edebî değerini korumayı da dikkate aldık ve Jorge Herralde'yle 2666'yı ilk önce bir bütün olarak tek bir kitapta toplamaya karar verdik. Hastalığı en ağır aşamaya geçmemiş olsaydı kendisi de böyle yapardı kuşkusuz.

Eleştirmenlerle
İlgili Bölüm

Jean-Claude Pelletier, Benno von Archimboldi'yi ilk olarak 1980 yılının Noel'inde, Alman edebiyatı eğitimi almak için gittiği Paris'te, yani daha on dokuz yaşındayken okumuştur. Bahsi geçen kitap, *D'Arsonval*'di. Genç Pelletier, o zamanlar kitabın –İngiliz temalı *Bahçe*, Leh temalı *Deri Maske* ve adından da Fransızlığı anlaşılın *D'Arsonval*'den oluşan– bir üçlemenin parçası olduğunu fark etmemişti. Ama sadece ve sadece gençliğine bağlanabilecek bu cahillik veya dalgınlık veya bibliyografik kusur, romanın onda yarattığı hayranlığı ve merakı kesinlikle azaltmadı. O günden itibaren (veya kitabı ilk kez okumayı bitirdiği sabahın erken saatlerinden itibaren) bir Archimboldi hayranına dönüşüp yazarın başka yapıtlarını aramaya başladı. Kolay bir iş değildi. 1980'lerde Benno von Archimboldi'nin kitaplarına ulaşmak Paris'te bile zordu. Üniversitenin Almanca bölümünde Archimboldi'yle ilgili tek bir kaynak bile yoktu. Pelletier'nin profesörleri, adamın adını duymamıştı. Aralarından biri ismin tanıdık geldiğini söylediye de, on dakika sonra yazarı, hakkında hiçbir şey bilmediği İtalyan bir ressamla karıştırdığı ortaya çıktı. Pelletier, öfke (ve dehşet) içinde adama bakmakla yetindi.

D'Arsonval'in Hamburg'lu yayıncısına bir mektup

yazdı ama herhangi bir yanıt alamadı. Ayrıca Paris'te bulabildiği Alman kitapçılarını araştırdı. Archimboldi ismine, Alman edebiyatı sözlüğünde ve hangi nedenle bilinmez ama Prusya edebiyatına adanmış bir Belçika dergisinde rastladı. 1981'de Alman edebiyatı bölümünden üç arkadaşıyla Bavyera'ya seyahat etti ve orada, Münih'teki Voralmsstrasse'deki küçük bir kitapçıda, yazarın iki kitabını daha buldu: *Mitzi'nin Hazinesi* adlı ince kitap –yüz sayfadan kısaydı– ve daha önce bahsi geçen İngiliz temalı roman, *Bahçe*.

Bu iki romanı okuduğunda, Archimboldi konusunda haklı olduğuna bir kez daha inandı. 1983'te, yirmi iki yaşında, *D'Arsonval*'i çevirme yükünün altına girdi. Bunu yapmasını kimse istememişti. O zamanlar, komik isimli bir Alman yazarın çalışmalarını yayımlamakla ilgilenen Fransız yayınevleri yoktu. Pelletier kitaptan hoşlandığı ve çeviri yapmayı sevdiği için kitabı çevirmeye başladı. Ayrıca çeviriyi, Archimboldi'nin yapıtlarının incelemesini içeren bir önsözle beraber bitirme tezi olarak sunabileceğini ve –neden olmasın?– gelecekteki çalışmalarının temeli olarak kullanabileceğini düşünmüştü.

1984'te, çevirinin son taslağı tamamlandığında, aykırı yayınlar basmaktan hoşlanan bir Paris yayınevi, çeviriyi kabul edip Archimboldi'nin kitabını bastı. Başlangıçta romanın bin adetten fazla satmayacağı düşünül-müştü ama üç binlik birinci baskının ardından yayımlanan sıra dışı, olumlu, hatta coşku dolu eleştiriler, ikinci, üçüncü ve dördüncü baskılara kapıları açtı.

O zamana kadar Pelletier, Alman yazarın on beş kitabını okumuş, iki kitabını daha çevirmiş ve bütün dünya tarafından, Benno von Archimboldi konusunda Fransa'da yaşayan en büyük otorite olarak görülmeye başlamıştı.

Derken, Pelletier'nin geri dönüp baktığı ve Archimboldi'yi ilk okuduğu zamanları hatırladığı günler geldi. Genç ve yoksul halini düşündü: Hizmetçi odasında yaşıyor, yüzünü yıkayıp dişlerini fırçaladığı lavaboyu aynı karanlık evde yaşayan on beş kişiyle paylaşıyor, daha çok lağım çukurunu andıran, hijyenik olmaktan uzak, on beş kişilik hane halkıyla paylaştığı korkunç banyoda tuvaletini yapıyordu. Bunların bazıları, ellerinde saygın üniversite diplomalarıyla memleketlerine dönmüş veya Paris'teki daha konforlu dairelere taşınmışlardı. Bazıları hâlâ oradaydı, sayıları fazla değildi ama bitkisel hayatta yaşıyor veya yavaş yavaş mide bulantısından ölüyorlardı.

Dediğimiz gibi, o zamanlardaki hali gözünün önüne geldi: Kendini adanmış bir mürit gibi tek bir ampulün zayıf ışığında iki büklüm Almanca sözlüğe doğru eğilmiş, saf iradeden oluşmuş bir genç; bir gram dahi yağ içermeyen, kas, kemik ve et yığını; yaptığı işe aşırı düşkün ve başarılı olmaya kararlı. Başkentteki öğrenciler düşünüldüğünde oldukça olağan görünen bu manzara onda uyuşturucu etkisi yarattı: Gözlerinden yaşlar akmasına yol açan (19. yüzyılda yaşamış duygusal Hollandalı şairin çok güzel tarif ettiği) duygu seline kapıları aralayan bir uyuşturucuydu bu ve başlangıçta kendine acımayı andıran başka bir duyguyu da beraberinde getirdi. (Kendine acıma değilse neydi o zaman? Öfke mi? Gayet mümkün.) Ve bahsi geçen ruh hali okuduğu kelimeleri değil ama gençlik dediği o çıraklık döneminin acı verici manzaralarını zihninde defalarca döndürmesiyle sonuçlanan uykusuz bir gece geçirmesine neden oldu. O anlamsız uzun gecenin ardından, ister istemez iki sonuca ulaştı: Birincisi, hayatının o bölümü sona ermişti; ikincisi, önünde parlak bir kariyer uzanıyordu. Bu kariyerin parıltısını kaybetmemesi için tek yapması gereken, gençliğini geçirdiği o ufaklık odayı ve o zamanki hevesini asla

unutmamaktı. Bunu başarmanın zor olacağı bir an bile aklına gelmedi.

Jean-Claude Pelletier 1961'de doğdu ve 1986 yılına gelindiğinde çoktan Paris'te Alman dili ve edebiyatı profesörü olmuştu. Piero Morini ise 1956'da Napoli yakınındaki bir kasabada doğdu ve her ne kadar Benno von Archimboldi'yi ilk olarak 1976 yılında, yani Pelletier'den dört yıl önce, okumuş olsa da, Alman yazarın *Bifurcaria Bifurcata* isimli kitabını çevirmesi 1988'i buldu. Bu kitap ilk çevirisiydi ve önemli bir başarı elde etmeden İtalyan kitapçıların raflarından geçip gitti.

Archimboldi'nin İtalya'daki konumunun, Fransa'daki konumundan tamamen farklı olduğunu söylemek gerek. Öncelikle, yazarın ilk çevirmeni Morini değildi. Zaten Morini'nin eline geçen ilk Archimboldi romanı, *Deri Maske*'nin 1969 yılında Colossimo tarafından Einaudi Yayınları için yapılan çevirisiydi. İtalya'da *Deri Maske*'nin ardından 1971 yılında *Avrupa'nın Nehirleri*, 1973 yılında *Miras* ve 1975 yılında *Demiryollarının Mükemmelliği* yayımlandı; daha önceki tarihlerdeyse, kesin konuşmak gerekirse 1964'te, Roma'daki bir yayınevi yazarın, çoğu savaş hikâyelerinden oluşan öykü kitabı *Berlin Yeraltı Dünyası*'nı yayımlamıştı. Yani Archimboldi'nin, İtalya'da hiç bilinmeyen biri olmadığını söylemek mümkündü. Ama bilinen bir isim olması başarılı olduğu veya herhangi bir başarı elde ettiği ve hatta en ufak bir başarı elde ettiği anlamına gelmiyordu. Aslına bakarsanız, Archimboldi tam bir başarısızlık örneğiydi; kitapları, kitapçıların arka raflarında tozlanmaya veya yayınevlerinin depolarında çürümeye bırakılan bir yazardı.

Archimboldi'nin yapıtlarının İtalyanların ilgisini çekmemesine aldırmayan Morini, *Bifurcaria Bifurcata*'yı çe-

virдикten sonra Milano ve Palermo'daki gazeteler için iki Archimboldi incelemesi yazdı. Biri *Demiryollarının Mükemmelliği* yapıtında kaderin oynadığı rol üzerineydi, diğ erindeyse ilk bakışta erotik bir romanmış gibi görünen *Letea*'daki suçluluk duygusu ve vicdan olgusuyla birlikte, pek çok yönden Pelletier'nin Münih'teki kitapçıda bulduğu *Mitzi'nin Hazinesi* kitabına benzeyen ve Bern kantonuna bağlı Lützelflüh'te rahiplik yapan Albert Bitzius'un hayatını anlatan yüz sayfalık *Bitzius*'u anlatıyordu. Bitzius, Jeremiah Gotthelf takma adıyla yazdığı vaazlarla tanınırdı. Her iki makale de yayımlandı ve Morini'nin belagat sanatındaki başarısı veya Archimboldi'yi baştan çıkarıcı bir şekilde sunmaktaki becerisi bütün engelleri yıktı. 1991 yılında Piero Morini'nin ikinci çevirisi olan *Aziz Thomas*, İtalya'da yayımlandı. O dönemde Morini, Torino Üniversitesi'nde Alman edebiyatı dersi veriyordu. Doktorlar ona MS hastalığı teşhisi koydu ve ardından onu sonsuza kadar tekerlekli sandalyeye mahkûm eden garip ve olağandışı bir kaza geçirdi.

Manuel Espinoza, Archimboldi'ye tamamen farklı bir yoldan ulaştı. Morini ve Pelletier'den genç olan Espinoza, en azından üniversitedeki hayatının ilk iki yılında, Alman edebiyatı değil İspanyol edebiyatı eğitimi aldı; bunun altında yatan, başka birçok hazin nedenin yanı sıra, yazar olma hayalimdi (şöyle böyle). Bildiği yegâne Alman yazarlar, “üç büyükler”di: On altı yaşındayken kaderinde şair olmanın yattığına inandığı ve bulunduğu bütün şiir kitaplarını okuduğu için keşfettiği Hölderlin; lisedeyken öğretmeni yarı şaka yarı ciddi *Genç Werther'in Acılarına*'nı okumasını önerdiği için okuduğu ve kahramanıyla özdeşleştiği Goethe ve bir oyununu okuduğu Schiller. Sonraları daha modern bir yazarın çalışmalarını keşfetti: Öyle gerektiği için iyice içli dışlı olacağı Jünger. Hayran

olduğu (ve içten içe nefret ettiği) bütün Madridli yazarlar, hiç durmadan Jünger'den bahsediyordu. Yani Espinoza'nın başlangıçta tek bir Alman yazarı iyi bildiği ve o yazarın Jünger olduğu söylenebilir. Önceleri Jünger'in çalışmalarının muhteşem olduğunu düşündü. Yazarın pek çok kitabı İspanyolcaya çevrilmiş olduğundan, Espinoza onları bulup okumakta güçlük çekmedi. Gerçi ona kalsa, kitapları daha zor bir şekilde bulmayı tercih ederdi. Bu arada tanıdıklarının çoğu, sadece Jünger hayranı olmakla kalmıyordu, aralarından bazıları yazarın çevirmeni olma lütfuna erişmişti ama Espinoza'nın buna aldıracağı söylenemezdi çünkü onun özendiği, çevirmenin değil yazarın ihtişamıydı. Aylar ve yıllar, sessiz ve zalim bir şekilde geçip gitti, zaten hep öyle olmaz mı? Espinoza, başlangıçtaki fikirlerini değiştirmesine yol açan şanssızlıklar yaşadı. Örneğin Jünger'ci olduğunu düşündüğü grubun zannettiği kadar Jünger'ci olmadığını keşfetmesi uzun sürmedi; onlar da diğer bütün edebiyat grupları gibi rüzgâra göre yön değiştiriyorlardı. Evet, sonbaharda Jünger'ciydiler ama kış geldiğinde aniden Baroja'cılara ve ilkbahar geldiğinde Ortega'cılara dönüşmüşlerdi. Yaz geldiğinde barda buluşmayı bırakıp sokaklara döküldüler ve Camilo José Cela onuruna pastoral dizeler haykırdılar. Eğer bunu karnaval havasında, eğlencesine yapıyor olsalardı tam bir vatansever olan genç Espinoza haykırışları koşulsuz kabullenirdi ama tüm bunları sahte Jünger'ciler kadar ciddiye alması mümkün değildi.

Daha da kötüsü, grup üyelerinin onun yazma girişiyle ilgili düşüncelerini keşfetmesiydi. Bu fikirler o kadar olumsuzdu ki bazen –örneğin uyuyamadığı gecelerde– ciddi ciddi, diğerlerinin üstü kapalı bir şekilde onu gruptan uzaklaştırmayı deneyip denemediklerini düşündü; belki de ondan rahatsız oluyor ve bir daha yüzünü dahi görmemek istiyorlardı.

Meksikalı entelektüellerin güçle ilişkisi bilinen hikâyedir. Hepsi ayıdır demiyorum. Kayda değer istisnalar var. Güce teslim olanların kötü niyetli olduklarını da söylemiyorum. Hatta tamamen teslim olduklarını bile iddia etmiyorum. Sadece bir iş deyip geçebiliriz ama devlet için çalışmaktan bahsediyoruz. Avrupa'da entelektüeller yayınevleri veya gazeteler için çalışır, karıları onlara bakar veya aileleri zengindir ve kendilerine aylık ödenek bağlatmıştır veya işçidirler ya da suçludurlar ve yaptıkları işten dürüstçe para kazanırlar. Meksika'da, ve bu söylediğim Arjantin hariç bütün Latin Amerika için de geçerli, entelektüeller devlet için çalışır.

2666'yı meydana getiren birbirinden bağımsız okunabilecek beş roman ortak unsurlar içerdiği gibi ortak bir amaca da hizmet eder. Romancılardan akademisyenlere, mahkûmlardan spor yazarlarına, öğrencilerden savaş suçlularına uzanan karakterlerin yolları ABD-Meksika sınırındaki, kadın cinayetleriyle ün salan meşum bir şehirde kesişir...

Yaşamının son yıllarında inşa ettiği 2666, Roberto Bolaño'nun belki de en iddialı yapıtı.

#kültroman #maksimalizm #ikincidünyasavaşı #şiddet #kadincinayetleri #suç

